

ים, שהיו נחותים עד נחותים מאד, טנק זול-טנק, לעומת יריביהם הגרמניים. העובדה שלמרות נחיתות זו לא נכשלו גנות-הברית אלא ניצחו טמונים לקחים נרבה, אבל אין היא מענייננו כאן. רב זצ"ל, שהשפעה מכרעת נודעה לכך, שב נחום פיתוח עוצמת-האוויר שרר בעיקרו על דבר מצב הפוך, לטובת האנגלו-אמריקאים.

דגמי-הבסיס של טנקי סנטוריון וגם טנקי של ימינו נועדו ללחום בשדה-הקרב של מלחמת השניה, נגד פנתר וטיגריס גרמניים. עולם המושגים והתפיסות ה"טכנו-טקטיים, הטקטיים, האופרטיביים ה"אינטרסטיים, אשר בחוכו ולפעולה בו ותאמו ותוכננו, הוא זה אשר שרר בזירות עיקריות — ובעיקר אירופה והמזרח-תיכון — של אותה מלחמה במחציתה ה"שניה. מאז לא שופרו הטנקים הללו באופן ניכר, אלא רק במרכיביהם: במערכות נמשנה העיקריות (כלי-נשק, בקרת-האש, נעוץ-תמסורת) וכן פיתוח והחלפת רכיבי ינים בודדים מסויימים, בתוך אחת ממערכות-המשנה.

מסתבר, כי כל עוד הטנק הוא אמצעי-הלחימה מפתער קרקעי — כלומר, כל עוד יהיה זוחל עד הקרי קע, המושך בתותח ונועד להחלימה כלניון ישרי — לא יתקדם הטנק אל-מעבר לקניספציה הבסיסית של סוף מלחמת-ה"ע השני: המופוגרפיה היא שתגביל אותו וגם את האויב;

רק פעם אחת — עם הכנסת הצ'יפייטון במקום הסנטוריון.

האמריקאים והגרמנים עדיין לא החליפו את מודל-הבסיס שלהם עד עתה. רק בימים אלה מתקרב לטיוס פיתוח טנק גרמני חדש, והאמריקאים עומדים רק כעת להחליט. איזה טנק חדש יירש את הפטון.

ואולי יותר מזה, יש מקום לשאול: מה זו אצלנו: לחץ הצרכים, מכאן, ומיגבלותינו, מכאן, גרמו שבישרי ארץ יושנו השינויים שר ערכו? מני קיים ישנים, בדרך החלפת מרכיבי כים כם.

השרמן הזקן והטוב שופר עד לרמה כזו, שאפילו ביום-הכיפורים היה ביכולתו להתמודד עם הטנקים הרוסיים החדשים, בי שתי החזיתות. בצפון גזרת התעלה הביסה יחידת שרמנים מ"מ 51 הייתה אחר כוח עדיף מספרית של טנקי ט"ר 62 — שהיו אז טנקי-השירות המוקדמים ביותר שבגוש המזרחי (ט"ר 64 כבר הופיע בצבא האדום, אך רק במספרים מוגבלים). חשוב ורלוונטי יותר הוא עדכון הפטון הישן, מ"מ 48, אשר נלחם לראשונה בצה"ל בששת-הימים. תוחחו המקורי, בן 90 מ"מ הוחלף כאן בתותח 105 מ"מ בריטי (אשר אצל האמריקאים ייצא רק במודל מ"מ 60 של 1999). כן הוחלף מנועו, ממונע בנ"ז לדיזל, בצד שיפורים אחרים. בסי"כ כומם, נעשה מ"מ 48 שלנו שווה-ערך בעיקרו לפטון מ"מ 60.

גזרת הכותרת הייתה שיפור הי

שחיקה מהירה וגדולה מדי של עוצמת הנשקים, רק בתנאי שיחול שיפור מרחיק-לכת בתכונות ההגנה הבליסטית (מפני פגזי עת קליעים) של הטנק.

בעייתיותו של שיפור זה לובשת צורה מורכבת ביותר מפני שהתחמשת הנגד-טנקית הקלסית — קליע קשה, החודר את השריון ("ח"ש) — התעצמה מאד בגירסו-תיה החדשות ואילו תחמושת, המיטען החלול" לא רק השתפרה, אלא גם נפוצה במימדים ובמגוון שלא נודע כמותם בי 1945.

לצורך זה כבר אין די בשיכלול ובחזוק הטנק הקיים בצורתו, אלא יש צורך לתכנן מחדש, מיסודה, את "קליפת הטנק" כולה וגם את ארגון חלליו הפנימי.

הדברים האחרונים גם מסבירים, למה לא כדאי ולא מספק, הפתרון של פיתוח "חצי-טנק". נסיון כזה עשו האמריקאים, לאחר שהוציאו (עם הגרמנים) כ"ש 8 שנים עקרות לתיכנון יורש הפטון. התוצר שהתקבל, "מ.ב.ט.70" ("ר"ת של "טנק מערכה עיקר רי לשנות ה-70") נפסל על ידי הקונגרס האמריקאי, מהיותו יקר ומתוחכם מדי.

אז פיתחו האמריקאים עבור הפטון מ"מ 60 צריח חדש לגמרי, שבמקום תותח 105 בריטי, נשא מערכת של תותח-טיל ש"י לילה. אבל הטנק, "החצי-חדש" לא היה הצלחה גדולה: המודל הבא של מ"מ 60 שב לצריח ולתותח הישנים; ועכשיו ייבחר טנק המציג דגם-בסיסי שלם חדש, שהוא

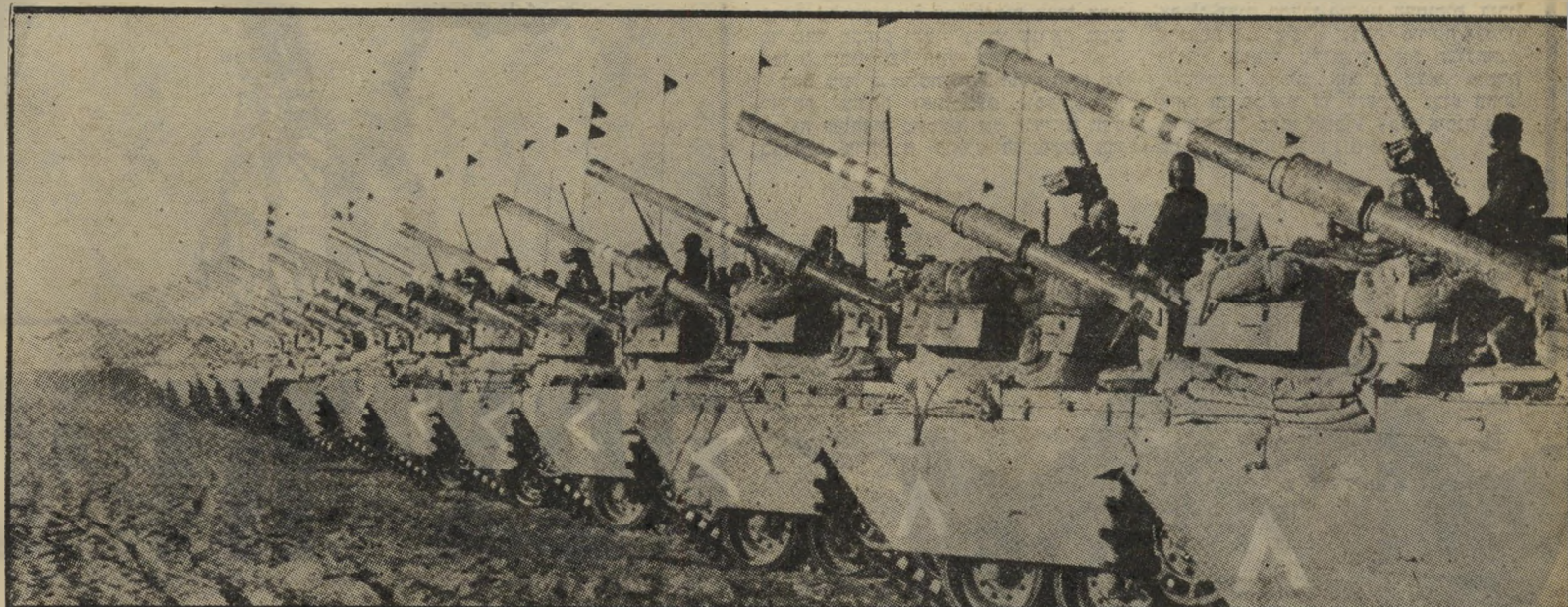
לחוך העשור הבא. כבר מכינות גרמניה ובריטניה פרויקט משותף, המיועד ליצור בעבורן את טנק שנות ה-90.

סיכויי רכש חקוקים

מנם השקפות ומעשים אלה אינם צריכים להיחשב תורה משמים. כבר ראינו לא אחת בהיסטוריה הצבאית ש-ההסכמה הכללית" הצבאית סיגרה אחרי ההתפתחות, ולעיתים רק שיקפה וביטאה את מגמות השמרנות וגילמה את ה"פיגור.

אולם אזרה זה כוחה יפה לעתיד היוצר רחוק, בשנים הקרובות — כלומר, לפחות עד אמצע העשור הבא — אין נראה יורש או תחליף הולם ומלא לטנק. האפשרות היחידה ל"הכחשת קביעה זו טמונה כפרוי-צתי-דרך מהפכנית כלשהי, שעדיין לא אירעה, או שלא פורסמה. לכן כל צבא צריך לדאוג לעצמו לטנק מתאים; ומשמע הדבר לכל צבא מודרני — לטנק חדש, אשר צריך שיומצא לשירות פעיל ובמספרים משמעותיים וג, לים, כבר כסוף ה"עשור הנוכחי.

באופן עקרוני, אמנם רצוי שאת כל אמצעי-הלחימה שלנו, ובמיוחד את העיקר ריים, ניצור בארץ. הסיבות ידועות ומרבות-מאליהן. אבל במעגל יחסי-הגומלין וההשפעות ההדדיות, שבין הצרכים, מ"מ

הסנטוריונים - טנק המערכה הבריטי הנושא עדיין בעול

מדיהם ודחיפתם, סיכויי הרכש, אפשרויות הייצור וסדר-היקדמות הצבאיים (שהם חלק מן הביטחוניים. שהם חלק מן הלא-מיים), אי-אפשר לקבוע, שפיתוח או ייצור עצמיים עדיפים תמיד על רכש בחוץ. חלק חשוב — לעיתים מכריע — מהצד דקת ההחלטה, לרכוש בחוץ או לייצר בבית. הוא תמיד רטרואקטיבי: החליטו לייצר בארץ, והמוצר הוכח כיעיל, לא הנתוצים — ההחלטה היתה נכונה. אבל אם בזבזנו זמן ומשאבים לייצר אמצעי, שאיננו טוב ממה שיכולנו לרכוש בחוץ, או שיתרונו השולי איננו מצדיק את ה"השקעה ואת אבדן הזמן — ההחלטה היתה מוטעית.

חיוניות הטנק לצה"ל היא כה רבה, והסיכויים לרכוש טנקים חדישים וטובים בחוץ, במיוחד ובכמות יות ההכרחיים הם כה מופקפקים, עד שנחוצים נימוקים טובים במיוחד, לבסס עליהם את ההתנגדות לייצור טנק ישראלי שני שנות ה"ע 80. אבל, כאמור, את התשובה הסופית נוכל לקבוע רק אם אחרי שיושלמו ה"תוח וייצור הטנק ונראה איזה כלי קיבלנו ומה שילמנו עבורו — אם נשלם — ב"משאבים, בזמן ובאלטרנטיבות אחרות שאבדו או שצומצמו; וגם זאת, רק בתנאי שיוודעו במידה מספקת הנתונים והנסיבות הרלבנטיים. עד אז נוכל להסתפק בתקווה, שעצם הדיווח האמריקאי על מרכבה נכון — ועל המוגמר ולא נכלל לציבור, לא נצטער נוכל לברך עליו ועל תועלתו.

אשר יירש, אחרי יותר מ-30 שנות-שירות, את שושלת הפטון. שיכלול ועידכון משמעותיים נוספים של הטנק שיתאימוהו לשדה-הקרב של שנות ה'80 יושגו, אם כן, רק באמצעות טנק חדש.

אבל פתרון זה הוא, כמוכח, ממוי-שך יותר משיפור טנק קיים — מה שמחזור אותנו לשאלה, אם עד שיפוצה טנק חדש ויכנס לשירות במספרים הנחוצים, לא ירד הטנק ממעמדו, כמ"מ הדומיננטי; ואם כן, שמה מוטב לנו להסתפק בטנק הקיים ורכוש את המאמץ בהכנת האמצעים שיירשו את הטנק.

ההנמקות לתשובה רבות ומורכבות, אבל היא עצמה פשוטה: לפחות כיום, מקובל על כל הצבאות בעולם, שרמת הפיתוח של מסוקי-הלחימה לסוגיהם, ושל מערכותיהם, עדיין איננה כזו, שמתר לראותם בשנים הקרובות, כמחליפיו של הטנק. וזאת על אף שברור כי מסוקי-הלחימה יצטרפו להשימת אויבי-הטנק וגם ישאפו להפוך לקטלנים שבהם. לכן, אף ארה"ב, שהיא המובילה בתחום המסוקים, רואה הכרח דחוף לפתח מיד טנק חדש — למרות שדווקא אצלה, מפני הפסד השנים שבלאר-הכי נגרם עקב נסיון הנפל של מ.ב.ט.70, רב הפיתוי לדגל על דור נוסף של טנק מקובל, אם רק הדבר מותר. בוודאי כך אצל מדינות אחרות, שמשאביהן מוגבלים משל ארה"ב וקמצנותן בענייני הגנתן גדור לה יותר. אבל, עוד טרם ניכנס לשירות הטנק ה"גרמני החדש (ליאופרד 2), זבעוד הצ'יפייטון הבריטי מיועד לתפקד ביעילות גם עמוק

„סנטוריון“: מלבד שיריונו החיצוני, לי הוחלפו למעשה כל מרכיביו ה"ראשיים — 2000 חלקים חדשים בי סך הכל, מלבד שינויים וניתוחים ב"תוכה. יתר-עיקרן, מחצית החלקים החדשים, ובעיקר המנוע והממסי-רות, היו אמריקאיים — מה ש"שלל מן המשפרים את היתרונות היחסיים, שבהחלפת חלקים מאוי-תוח מוצא. בסיכום נוצר טנק, שי מבחינה כמותית היו ביצועיו, בכל תחום, לפחות כפולים מן ה"סנטוריון" ו"שנרכש. כיוון שהפלדה המקורי ריית המשובחת והעבה נשארה, הצטמצם כל המחיר בכך השלילה, רק כתוספת 2 טון במשקל הכולל — כלומר, לנזק אפסי.

תיכנון מחדש

הזלים אלה הפכו את הסנטוריון לבנות-חרות — ומכמה בחינות. לעדיף — לעומת הטנקים הרוסיים החדשים, כור לל 62" (השמדת חטיבת ט"ר 62 במארב שלחוף האגם המר, ב"14 באוקטובר נעשי תה על טרתת הסנטוריונים). אבל נהיר וברור כי הגענו לקצה-הדרך, ולכל היותר, נשאר לנו מרווח קטן ביותר לשיפורים: מודל-הבסיס הקיימים לא יישאו שיכלולים משמעותיים נוספים; ו"ח" שוב יותר — ודאי הדבר כי בשדה-הקרב ההולך ומתעצב כבר עתה (ואשר באוקטובר בר 73" וגם בווייטנאם ראינו רק את דג"מיו הראשונים, "הפרימיטיביים") תיחכן הקניית שרירות סבירה לטנק, ותימצע